

## **Päätös: Maaohjelmien meta-analyysi 2021-2024 – suositusten toimeenpano**

**Meta-analyysin kohteena olivat Suomen kymmenen maaohjelmaa vuosina 2021-2024. Tarkastelu koski maaohjelmia Afganistanissa, Etiopiassa, Keniassa, Mosambikissa, Myanmarissa, Nepalissa, Palestiinassa, Somaliassa, Tansaniassa ja Ukrainassa. Meta-analyysin tavoitteena oli arvioida, kuinka tuloksellisia maaohjelmat ovat olleet sekä tuottaa tietoa kehitysyhteistyön suunnittelun perustaksi nykyisen ohjelmasyklin päättyessä.**

**Meta-analyysin mukaan maaohjelmat ovat tuottaneet tuloksia ja vahvistaneet Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön jatkuvuutta ja tulosohjausta. Ennakoivan suunnittelun todettiin olevan yhä tärkeämpää tulosten kestävyuden ja resilienssin vahvistamiseksi. Meta-analyysin mukaan hallituksen uudet painopisteet ja säästötoimenpiteet heikentävät kehitysvaikutuksia ja vaikuttamismahdollisuuksia kumppanimaissa. Analyysi totesi, että kahdenvälisen kehitysyhteistyön ja Suomen muiden tavoitteiden integroimisen edistäminen kumppanimaiden osalta on mahdollista ja voi hyödyttää muita Suomen politiikkatavoitteita kehityspolitiikan lisäksi.**

**Ulkoministeriö ottaa huomioon meta-analyysin suositukset kahdenvälisen yhteistyön suunnittelun ja toimeenpanon vaikuttavuuden vahvistamiseksi.**

Kahdenvälisen kehitysyhteistyö on perustunut maaohjelmiin, joissa on määritelty yhteistyön alat, tukimuodot, tavoitteet ja tulosmittarit sekä käsitelty toimintaan liittyvien riskien hallintaa. Kussakin kumppanimaassa Suomi on pyrkinyt keskittämään toimintansa muutamaan teemaan, joissa Suomella on erityisosaamista. Maaohjelmissa määriteltyjen tavoitteiden ja mittareiden avulla on seurattu kumppanimaiden edistymistä ja arvioitu Suomen toimien tuloksellisuutta.

Meta-analyysi arvioi Suomen kymmentä maaohjelmaa vuosina 2021-2024. Tarkastelun kohteena olivat maaohjelmat **Afganistanissa, Etiopiassa, Keniassa, Mosambikissa, Myanmarissa, Nepalissa, Palestiinassa, Somaliassa, Tansaniassa ja Ukrainassa**. Meta-analyysin tavoitteena oli arvioida, kuinka tuloksellisia maaohjelmat ovat olleet sekä tuottaa tietoa kehitysyhteistyön suunnittelun perustaksi nykyisen ohjelmasyklin päättyessä. Meta-analyysin pyrkimyksenä oli tukea osaltaan Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden saavuttamista kumppanimaissa sekä ulkoministeriön maatason ohjelmoinnin kehittämistä.

Perinteiseen arviointiin verrattuna maaohjelmien meta-analyysi perustui tavallista enemmän maatiimien näkemyksiin ja kokemuksiin. Maatiimit osallistuivat tiedon jakamisen lisäksi aineiston tulkintaan ja arviointiin. Meta-analyysin fokus oli tulevaisuuteen katsova, ja tavoitteena oli luoda kokonaisvaltainen käsitys kunkin maaohjelman kehityksestä ja tuloksista.

Meta-analyysiryhmä teki kunkin kymmenen maan osalta asiakirjojen tarkastelun (desk review), haastatteli sidosryhmien edustajia kunkin maan osalta (yhteensä 68) ja järjesti 2,5 päivän pituiset itsearviointityöpajat (10) kunkin maatiimin kanssa. Näiden harjoitusten perusteella meta-analyysitiimi laati maaraportit kunkin maaohjelman osalta ja vahvisti ne maatiimien kanssa.

Meta-analyysiryhmä haastatteli lisäksi henkilöitä, jotka ovat osallistuneet UM:n aikaisempiin ja nykyisten maaohjelmien laadintaan, ja kävi läpi taustadokumentteja, ml. ohjeita ja malleja maaohjelma-asiakirjoille ja -raporteille. Kaiken kaikkiaan meta-analyysiä varten kuultiin 149 henkilöä, ml. työpajojen osallistujat ja ulkoiset sidosryhmät.

Evaluoinnin toteutti Particp GmbH - Niras Finland Oy. Evaluointitiimiin kuului Team Leader Markus Palenberg, Deputy Team Leader Ann Bartholomew, Senior Evaluator Merja Mäkelä ja Emerging Evaluator Sonja Huhta. Maaohjelmien meta-analyysi toteutettiin kesäkuun 2023 ja toukokuun 2024 välisenä aikana. Tulokset esiteltiin 12.6.2024 järjestetyssä yleisötilaisuudessa ja 17.6.2023 pidetyssä webinaarissa.

Raportti ja evaluoinnin tiivistelmä sekä muut materiaalit löytyvät ulkoministeriön verkkosivuilta [https://um.fi/kehitysyhteistyön-evaluointiraportit-laajat/-/asset\\_publisher/nBPgGHSLrA13/content/maaohjelmien-meta-analyysi-2021-2024/384998](https://um.fi/kehitysyhteistyön-evaluointiraportit-laajat/-/asset_publisher/nBPgGHSLrA13/content/maaohjelmien-meta-analyysi-2021-2024/384998).

Meta-analyysin mukaan maaohjelmat ovat kontribuoineet tulosten saavuttamiseen, vahvistaneet Suomen kehitysyhteistyön näkyvyyttä ja jatkuvuutta sekä vahvistaneet Suomen mainetta ja läsnäoloa useimmissa kumppanimaissa. Ne ovat mahdollistaneet raportoinnin ja tilivelvollisuuden tuloksista ja ne voivat myötävaikuttaa kokonaisvaltaisempaan lähestymistapaan Suomen ulko- ja kauppapoliittisten prioriteettien edistämiseksi kumppanimaissa.

Meta-analyysi suositaa ulkoministeriötä jatkamaan ohjelmiin ja tulosohjaukseen perustuvaa lähestymistapaa kahdenvälisessä yhteistyössä. Maaohjelmien toimintatapoja tulisi kuitenkin yksinkertaistaa ja muuttaa joustavammiksi. Suositusten mukaan maaohjelmoinnissa tulisi hyödyntää skenaarioanalyysiä ja järjestelmällisemmin huomioida kyky sopeutua mahdollisiin sokkeihin.

Meta-analyysi suositaa, että ulkoministeriön tulisi keskittyä tulosten kestävyteen ja pyrkiä säilyttämään olemassa olevat yhteistyösuhteet ja vaikutuskanavat kumppanimaissa toteuttaessaan hallituksen prioriteetteja ja säästötoimenpiteitä.

Suositusten mukaan ulkoministeriön tulisi yhä enemmän integroida kahdenvälisen kehitysyhteistyön maatason suunnittelua ja raportointia ulko- ja kauppapoliittisten tavoitteiden kanssa säilyttäen maaohjelmissa luodut hyvät tulosohjauksetkäytännöt.

Johdon päätöstä valmisteleavan ryhmän puheenjohtajan toimi Helena Airaksinen (ALA-02) ja siihen kuului jäsenenä Arto Valjas (ALA-02), Pauliina Hellman (ALA-02), Sanna Takala (ASO-02), Katja Hirvonen (ASO-02), Matti Väänänen (EUA-50) ja Annika Kaipola (KEO-10). Sihteerinä toimi Maria Suokko (EVA-11). Johdonvastine-esitys käsiteltiin kehityspoliittisessa ohjausryhmässä 11.11.2024.

Päätetään, että

1. Niissä maissa, joissa maaohjelmat jatkuvat, tulosperustainen maaohjelma laaditaan osana suurlähettilään strategista suunnitelmaa. Maaohjelmia koskeva uusi ohjeistus laaditaan osastojen välisessä työryhmässä, huomioiden eri kehitysyhteistyörahoitteiset yhteistyömuodot. Maatason yhteistyön kokonaisvaltaisuutta ja koherenssia vahvistetaan eri politiikka-alojen välillä.
2. Maaohjelmadokumentin peruselementit säilytetään, mutta sisältöä kevennetään ja virtaviivaistetaan. Maaohjelmamaiden osalta ylläpidetään, osin kevennettynä, vuosittaista tulosten ja toimeenpanon seuranta- ja raportointia mukaan lukien vaikuttamistyö. Vaikuttamistyötä tehostetaan ja sen tuloksista raportoidaan.
3. Maakohtaista ennakkointia vahvistetaan, ja sitä käytetään hyväksi muun muassa kehitysyhteistyön suunnittelussa ja toimeenpanossa. Skenaarioanalyysiä hyödynnetään erityisesti hauraissa konteksteissa.
4. Kahdenvälisen kehitysyhteistyön maatason suunnittelussa ja raportoinnissa huomioidaan ulko- ja turvallisuus- sekä kauppa- ja kehityspoliittiset tavoitteet. Maatason ulko- ja kauppapoliittisten tavoitteiden suunnittelussa ja raportoinnissa hyödynnetään soveltuvin osin kehitysyhteistyön tulosohjauksetkäytäntöjä.
5. Leikkausten kohteena olevissa maaohjelmissa keskitytään saavutettujen tulosten kestävyden vahvistamiseen. Keinoina käytetään dialogia, vaikuttamistyötä ja muita yhteistyömuotoja. Prioriteettina ovat yhteistyön kannalta tärkeimmät yhteistyösuhteet ja vaikutuskanavat.

Tämän päätöksen valmistelun aikana on konsultoitu toimeenpanon kannalta keskeisiä ulkoministeriön vastuutahoja ja varmistettu sitoutuminen toimenpiteisiin. Toimeenpano edellyttää yhteistyötä niin


ulkoministeriön sisällä kuin myös muiden toimijoiden kesken. Niiden osastojen ja yksiköiden, jotka on merkitty tämän päätöksen toimeenpanoa hoitaviksi tahoiksi, tulee käsitellä päätöksen ja sen liitteen sisältö sopivaksi katsomallaan tasolla ja sopia toimeenpanon aikataulusta ja seurannasta sekä vastuuhenkilöstä huomioiden kaikkien keskeisten yksiköiden ja osastojen osallistuminen. Kehitysyhteistyön evaluointi (EVA-11) on tarpeen mukaan käytettävissä päätöksen sisällöstä keskusteltaessa.

Toimenpiteisiin liittyvistä yksityiskohdista, kuten vastuutahoista ja toimeenpanon määräajoista, on laadittu erillinen seurantataulukko (liite). Päätöksen toimeenpanon kokonaisraportointi tapahtuu osastoittain viimeistään kahden vuoden kuluessa evaluointinormin edellyttämällä tavalla.

Päätöksentekijä:

  
Pasi Hellman  
Alivaltiosihteeri

Esittelijä:

  
Ramses Malaty  
Apulaisosastopäällikkö, KEO-03

Liite: Johdonvastinetaulukko